

80-річчя члена-кореспондента НАН України В.І. ПОХМУРСЬКОГО

Василь Іванович Похмурський народився 2 серпня 1933 р. на Львівщині в селянській сім'ї. У 1956 р. закінчив гірничопромисловий факультет Львівського політехнічного інституту, здобувши фах інженера-механіка. Протягом 1956–1961 рр. працював на Чернівцькому машинобудівному заводі, пройшовши шлях від інженера до начальника конструкторського бюро, заступника головного конструктора. У 1961 р. В.І. Похмурський перейшов на наукову роботу в Інститут машинознавства і автоматики АН УРСР (тепер Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка НАН України), в якому працює дотепер завідувачем відділу фізико-хімічних методів зміцнення металів (з 1970) і заступником директора з науково-дослідної роботи (з 1991). Василь Іванович здобув науковий ступінь доктора технічних наук (1969), учене звання професора (1973). У 1990 р. його обрано членом-кореспондентом НАН України.

В.І. Похмурський — відомий учений у галузі матеріалознавства, фізико-хімічної механіки матеріалів і захисту металів від корозії. Він зробив помітний внесок у розвиток теорії корозійно-механічного руйнування металів і сплавів, дослідження впливу різних агресивних середовищ на структуру та властивості металів, створення унікальної експериментальної бази для вивчення впливу масштабного й частотного ефекту на опір корозійній втомі конструкційних матеріалів. Зокрема, було проведено цикл фундаментальних досліджень закономірностей зміни електрохімічних параметрів металів на початковій стадії їх корозійної втоми, які мають важливе значення для глибшого розуміння механізму руйнування металу під час його циклічного навантаження в корозивному середовищі. За ці дослідження, що лягли в основу розроблення нових методів прискореного визначення опірності корозійновтомному руйнуванню сталей і сплавів, Василя Івановича було нагороджено академічною премією ім. Г.В. Карпенка (1989).

Не менш вагомим був його внесок у розвиток теорії і технології термомеханічного зміцнення сталей, створення нових композиційних захисних покриттів, вивчення їхнього впливу на міцність металів за одночасної дії робочих середовищ і широкомасштабне впровадження одержаних результатів. За розроблення та освоєння комплексу технологічних процесів виробництва великогабаритних валів для унікальних суден транспортного флоту й атомних криголамів В.І. Похмурському в складі колективу суднобудівників було присуджено Премію

Ради Міністрів СРСР (1983), а за комплексну роботу «Наукові основи та технічні засоби електрохімічних методів систем контролю екологічної безпеки і корозійної активності техногенних середовищ» — Державну премію України в галузі науки і техніки (2002).

Використовуючи ефект синергізму, В.І. Похмурський разом зі своїм учнями запропонував нові безхроматні екологічно чисті пігменти й полімерні покриття для тривалого протикорозійного захисту металоконструкцій. Ці ідеї стали підґрунтям спільного міжнародного проекту за програмою INTAS, що виконували ФМІ ім. Г.В. Карпенка НАН України, НТУ «Харківський політехнічний інститут», Університет Манчестера (Велика Британія), Інститут фізичної хімії (Будапешт), Інститут фізичної хімії та електрохімії РАН (Москва), а також проекту на замовлення Європейського аерокосмічного агентства, який було реалізовано під керівництвом Василя Івановича.

В.І. Похмурський та його учні вперше спостерегли й теоретично обґрунтували явище пришвидшення дифузійних процесів у металах під дією розчиненого в них водню, що відкриває перспективу створення нової прогресивної водневої технології термічного та хіміко-термічного оброблення сталей і прецизійних сплавів. Виявлено, що під впливом розчиненого водню знижується критична температура атомного впорядкування, значно прискорюються процеси утворення впорядкованих атомних структур у сплавах системи Fe–Ni, Fe–Mo і Ni–Mo. Вперше встановлено, що застосування газоподібного водню в процесі дифузійного зварювання заліза з нікелем майже на порядок збільшує коефіцієнт взаємодифузії й істотно зменшує енергію активації процесу.

Протягом багатьох років Василь Іванович читав лекції в Національному університеті «Львівська політехніка»; він — керівник філії кафедри цього ВНЗ і почесний професор Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (2005). В.І. Похмурський заснував наукову школу з корозійно-механічного руйнування і захисту конструкційних матеріалів, під його науковим керівництвом підготовлено близько 10 докторів і 50 кандидатів наук. Василь Іванович — автор і співавтор більш як 750 публікацій, у тому числі 14 монографій і понад 60 винаходів.

З 1987 р. В.І. Похмурський обіймає посаду першого заступника голови Міжвідомчої науково-технічної ради з проблем корозії та протикорозійного захисту металів при Президії НАН України. Упродовж 1999–2006 рр. він був заступником голови, а нині є членом Ради Західного наукового центру НАН і МОН України. У 1992 р. Василь Іванович започаткував проведення в Україні міжнародних конференцій-виставок з проблем корозії та протикорозійного захисту матеріалів, які під його керівництвом відбуваються щороку.

В.І. Похмурський — заслужений діяч науки і техніки України (1998), засновник (1992) і президент Української асоціації корозіоністів, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка. Він входить до складу Міжнародної корозійної ради (ICC), Європейської корозійної федерації (EFC), Міжнародного електрохімічного товариства (IES), Європейського товариства з цілісності конструкцій (ESIS), Американської асоціації інженерів-корозіоністів (NACE).

Наукова спільнота, колеги й учні сердечно вітають Василя Івановича з ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я, завжди сонячного настрою і довгих років життя, наповнених творчою працею і новими зверненнями.